

De z.g. kritiek van Prof. Visscher.

We citeerden onlangs „Goudsche Kerkb.“ (Ds Kalkman) inzake Prof. Visschers z.g. kritiek. De Kalkman licht zijn bedoeling nog wat toe. Hij schrijft thans:

Hier en daar vond ik bij Prof. Visscher een rake opmerking tusschen een zwarm van hatelijken en onwaarheden. Hij doet me denken aan iemand, die een bos brandnetels met enkele vergeet-mij-nieten er tusschen ons onder den neus houdt bij wijze van de aanblijding van een bloemenhulde. Nu mogen enkele buitenstaanders dat aardig vinden, het doet ons goed, als er één het afkeurt met de opmerking er bij, dat er wel eenige aardige bloempjes tusschen waren, maar de ruiker in 'n geheel niet deugt. In dien zin heb ik mijn opmerking bedoeld.

Even later:

Wanneer nu belijders van den Heere Jezus Christus, voorgangers als Prof. Visscher, hun gramschap en sarcasme duidelijk in hun geschrift uit laten komen, is dat een punt, dat allereerst de trefkens van hun goede kritiek verzwakt. Want gewoonlijk gevoelen we ons eerder gekwetst door hatelijken, dan dat we ons aangetrokken gevoelen tot het zoeken van voor ons harde waarheden. Voorts wordt dan een enkele rake opmerking er tusschendoor overschaduwd door de vraag, wat te antwoorden, hoe te reageren op publieke zonden van voorgangers. Moest dat ook niet publiek bestraft worden?

Nu ik toch nog eens op Prof. Visscher terugkom, neem ik uit een interessant overzicht, over 1933, dat „De Rotterdammer“ gaf, nog dit over:

In de Amerikaansche „Wachter“ vond Ds H. Keegstra „den toon in deze kritiek (van Prof. Visscher) niet weldadig en waarlijk niet om winnen aangelegd. Van sympathie of goeden wil om van het verkeerde af te manen en in het goede op te bouwen en te sterken wordt men hoegenaamd niets gewaar. Werd het kwade, dat er ook in de Geref. Kerken in Nederland te vinden is, door haar leiders in bescherming genomen, we zouden moeten vreezen voor haar toekomst. Maar de ernstige zelfkritiek, waaraan men in die kringen doet, ontnemt onzes inziens aan de kritiek van buitenaf het recht, om zó te schrijven als ze doen“.

En Prof. Dr J. R. Slotemaker de Bruïne oordeelde in „De Nederlander“ als volgt: „Wat Prof. Visscher thans over het geestelijk leven in de Geref. Kerken schrijft, doet ons koken. In onze lijn ligt zelfonderzoek en schuldbelijdenis. Wie dat doet, heeft geen tijd voor een oordeel over den buurman. Wij hebben allen gezondigd.“

Onkerkelijkheid.

„De Rotterdammer“ gaf in een overzicht over 1933 volgende cijfers inzake onkerkelijkheid:

In Amsterdam, waar zestig jaar geleden „nog maar“ 343 godsdienstloozen waren en hun getal dertig jaar later 5 % van de bevolking uitmaakte, is nu hun aantal gestegen tot bijna 264.000 of 35 %, d.i. ruim 1/3 der bevolking. En de Ned. Hervormde Gemeente aldaar, die meermalen zich presenteerde met de decoratie van „de grootste Protestantische Gemeente der wereld“, zag haar cijfers het hardst achteruit loopen. Haar zielental in 1890 nog 42 % en in 1920 29,5 %, daalde in de laatste tien jaren tijds van 201.514 tot 160.319 of 21,2 %, en wordt thans overtroffen door dat der Roomsche Kerk: 166.526 of 22 %.

In Rotterdam, waar in 1900 het aantal godsdienstloozen 2 % was en dit nu ruim 32 % bedraagt (in Den Haag resp. bijna 3 % en 23 %) hebben in de laatste tien jaar 70.000 ingezetenen de Kerk den rug toegekeerd, terwijl van deze atheïstische vloedgolf ook hier voornamelijk de Ned. Herv. Kerk de lijdende partij is geworden, waardoor zij van 48,31 % op 39,14 % terug liep.

Hebben de Roomsche-Katholieken hun cijfers ongeveer kunnen handhaven en gingen de Geref. Kerken in ledental nog eenigszins vooruit, (al is tegenover de conclusie van Dr J. Sanders uit de volkstellingen „dat de Geref. Kerken aan den stroom van afval en godsdienstloosheid weerstand hebben geboden“, achteraf gebleken dat de door de Kerkeraden opgegeven cijfers niet ten volle kloppen met de „officiële“), — de Lutherischen gingen achteruit, de Joodsche „gezindte“ slonk in veel grootere mate en de Ned. Herv. Kerk is in de vijf groote steden tot slechts 1/3 der bevolking teruggelopen, wat Dr J. A. de Koning omtrent de „voldoening“ der Haagsche Synode over het aantal leden der Hervormde Kerk deed schrijven: „het is om een mensch met stomheid te slaan“.

Tuchteloosheid.

In hetzelfde artikel lezen we:

Gebrek aan kerkelijk besef doet die slapheid geboren worden en kweekt tuchteloosheid. Als men „moord en brand“ roept over geschrift en redevoering van Dr J. L. Snelhage, Ned. Herv. predikant te Oyen, maar dezen aanhang van Lenin intusschen in het ambt laat, werkt het gif door. Een vrijzinnig Ned. Herv. predikant heeft in de liberale „Nw. Rott. Crt.“ geschreven: „Wij weten van een gemeente in het Noorden des lands, waarvan de predikant Communist is, en dit geenszins onder stoelen of banken steekt. Neen, van den kansel wordt Zondag op Zondag een stevige communistische redevoering gehouden“. Wat gebeurt daartegen? Niets! Toen op de laatste vergadering van Moderne Theologen Dr G. Sevenster het woord „leertucht“ durfde noemen, ontstond er nog een storm van verontwaardiging. Die het leest, vindt het verschrikkelijk. Maar daarna gaat men weer rustig voort, om over twee-drie maanden, als een ander er over spreekt, nog te zeggen: O ja, ik meen ook zoo iets in de krant gelezen te hebben!

Het congres van den Raad van Ned. Kerken over de Onkerkelijkheid, waar ook socialistische predikanten, wier richting een van de grootste oorzaken der toenemende onkerkelijkheid is, toegelaten werden om bij de kranke Kerk consult te geven, achten we te on-principieel om waarlijk vruchtbaar te zijn.

Naomi eindelijk ontmaskerd.

Ik heb altijd gemeend, dat Naomi het heusch arm had, toen ze wegtrok, vanwege den honger, naar Moab. En dat ze, toen ze later zei: „Vol toog ik weg, ledig keer ik weder“, daarmee het oog had op de dooden, die haar ontvallen waren. Maar het blijkt anders. „De Saambinder“ (redacteur Ds Kersten) schrijft in de rubriek van „Bart en Kees“ (niet door Ds K. geschreven):

Bart. Het derde wat onze aandacht vraagt is:

Een totale ontlediging.

„Vol toog ik weg, ledig heeft mij de Heere doen wederkeeren.“

Hier wijst Naomi op haar zondig misdrijf. Het heette immers, dat zij uit nood vertrok, er was geen brood in Bethlehem en zij en haar jongens hadden honger? En nu belijdt zij zelf dat het zoo erg niet was. Zij ging „vol“ weg. Zij was nog rijk, er was nog geen gebrek.

Kees. Ja, dat zegt ze nu zelf!

Bart. Ach, jongen, er wordt ook in deze dagen zoo zeer geklaagd over armoede, en wij zijn nog vol, wij hebben nog geen gebrek.

Kees. 't Kon nog heel wat minder, Bart.

Bart. Vol toog de mensch eenmaal van God af. Toen was de mensch vol wijsheid, gerechtigheid, heiligheid en daarom vol zaligheid.

Kees. O, snood misdrijf!

Bart. En vol zijnde loopen we nog zoo dikwijls weg.

Kees. Die spreekwoorden gebruiken zeggen wel: Het zijn sterke beenen die de weelde kunnen dragen.

Bart. Toen Jeschurun vet werd, zoo sloeg hij achteruit. (Deut. 32: 15), daar kunnen we vaak niet tegen.

Kees. Zoo komt het zeker dat de Heere Zijn volk arm houdt.

Bart. En dat is misschien ook de reden, waarom Kees zoo weinig heeft en zoo weinig krijgt.

Kees. 't Kan best zijn.

Bart. „Maar ledig heeft mij de Heere doen wederkeeren.“ Wat een oprechte ziel, wat is ze er goed bij! Zij ging heen; dat deed zij zelf. Dat ze wederkwam, dat was door den Heere, zegt zij. En zoo is het altijd: wegloopen, dat doen wij zelf; maar wederkeeren zouden we nooit doen als er de Heere niet voor zorgde.

Kees. Ja, wij zijn echte wegloopers!

Naomi is dus, gelijk Jeschurun, als ik het wel heb, „weggelopen“, niet vanwege den hongersnood, doch van louter „vettigheid“.

K. S.

BOEKBESPREKING

Das israelitische Neujahrsfest, von L. I. Pap. Verlag von J. H. Kok, Kampen. 1933.

We hebben hier voor ons eene dissertatie, waarmee de Hongaarsche schrijver, die een tijd lang in Utrecht heeft gestudeerd, aldaar onder leiding van Prof. Dr A. Noordzij den graad van doctor in de theologie verworven heeft.

Deze dissertatie behandelt een kwestie, die in de kringen der O. T. vakgeleerden nogal eens het onderwerp van discussie is geweest. Het is deze, of in Israël een analogie werd gevonden van het Babylonische nieuwjaarsfeest, dat als een liturgische voorstelling van de troonsbestijging van den god Mardoek moet worden verstaan. Verschillende geleerden, de Duitscher Volz, de Noor Mowinkel, en onze landgenoot Böhl, hebben gemeend, dat ook Israël een dergelijk nieuwjaarsfeest vierde, waarop de troonsbestijging van Israëls God werd herdacht. Pap onderwerpt de verschillende argumenten die zij aanvoeren aan een zeer nauwgezette kritische toetsing, en komt dan tot de gevolgtrekking dat de gedachte alsof in Israël zulk een parallel van het Babylonische Mardoekfeest zou hebben bestaan, volkomen onjuist is.

Zijn onderzoek valt uiteen in de volgende deelen: eerst handelt hij over de uiterst moeilijk te beantwoorden vraag, wanneer eigenlijk in Israël het jaar begon; vervolgens wijdt hij een groot gedeelte van zijn onderzoek aan de beteekenis van het loofhuttenfeest; daarna spreekt hij over de verklaring van verschillende Psalmen, waarin men een weerklank van het z.g. troonsbestijgingsfeest van Jahveh meent te vinden (voornamelijk Psa. 47, 93, 96, 97, 98, 99), alsmede over een aantal andere plaatsen uit het O. T., waaraan men een soortgelijke strekking toeschrijft (1 Kon. 8, 2 Sam. 6, Neh. 8: 10, Hos. 7: 5, Zach. 14: 16); om ten slotte te eindigen met de vraag of in het godsdienstige leven van Israël wel plaats zou zijn voor een dergelijk feest, een vraag, die hij zoo beslist mogelijk in ontkennenden zin beantwoordt.

Het nuchtere, zakelijke, rustige betoog van Pap verdient alle waardeering. Dat men het met al wat hij zegt daarom eens zal zijn, is natuurlijk niet te verwachten. Het is hier echter niet de plaats voor een breede uiteenzetting van instemming of meeningverschil. Slechts één opmerking wil ik mij veroorloven, die het laatste, en zoo ik wel zie, voor den auteur het gewichtigste, stuk van zijn onderzoek raakt. Hij betoogt, dat er van een parallel van het Mardoekfeest in Israël geen sprake kan zijn, omdat de cultus, de eeredienst, daar geen groote beteekenis had. Hiermede kan ik het onmogelijk eens zijn. Ik geef den auteur gaarne toe, dat de beteekenis van den eeredienst in Israël een geheel andere was dan in Babel. In Babel is de eeredienst noodzakelijk voor de goden, die kunnen den eeredienst der menschen niet missen. En deze voorstelling wordt door heel het Oude Testament zoo beslist mogelijk bestreden: God is niet afhankelijk van den eeredienst der menschen! Maar toch wil Hij dien eeredienst; en men behoeft maar de uitvoerige voorschriften der Mozaïsche wet omtrent den eeredienst zich in herinnering te brengen, om oogen-

blikkelijk zich ervan te overtuigen, dat het allerminst juist is te zeggen, dat de eeredienst in Israël geen groote beteekenis had. Als uiting van gehoorzaamheid, als middel om God te dienen had die eeredienst zeer groote beteekenis. In verband hiermede moet het als een leemte worden gevoeld, dat Pap zich over de Mozaïsche cultus-wetten niet duidelijk en beslist uitsprekt. In het algemeen is uit zijn proefschrift wel op te maken, dat hij zich in hoofdzaak bij de gangbare Pentateuch-analyse aansluit, maar toch zweert hij bij hare resultaten niet. Welnu, dan ware het zeker wel wenschelijk geweest, dat hij, voor hij eenmaal het argument van de geringe beteekenis van den eeredienst in het veld brengt, zich over de historische plaats van de Pentateuchale cultus-wetten nader hadde uitgesproken. En dan zou het wel gebleken zijn, dat er aan het punt dat Pap in zijn laatste hoofdstuk behandelt nog heel wat meer vastzit dan daar nu aan de orde komt (ook weer in verband met b.v. de profetische gedeelten van het Oude Testament!).

G. CH. AALDERS.

CORRESPONDENTIE

Wie onzer lezers of lezeressen kan ons, ten behoeve van een abonné, nog helpen aan een exemplaar van No. 14 van „De Reformatie“ van 6 Januari 1933 en No. 15 van 13 Januari 1933?

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Een en Veenhuizen: Cand. M. J. van Dijken te Groningen en cand. P. van Til te Ennematil.

Beroepen te:

Krabbendijke: Cand. M. Ros te Hillegersberg.

Aangenomen naar:

Venlo-Roermond: Cand. J. Groen Jr. te Rotterdam.

Bedankt voor:

Krabbendijke: Cand. J. Groen Jr. te Rotterdam. Middelburg: E. T. v. d. Born te Oud-Loosdrecht.

Intrede te:

Noordwijk aan Zee: B. Bouma. Tekst: Openb. 5: 5—7.

Afscheid van:

Hijlaard: Th. Boersma. Tekst: Psalm 46: 11 en 12. Rijssen: M. M. Horjus. Tekst: 1 Petr. 5: 10 en 11.

A. André, †

Te Groningen is 13 Januari in den ouderdom van 68 jaar overleden Ds A. André, emeritus-predikant der Geref. Kerk te Krabbendijke.

Hulppredikers.

De Geref. Kerk van Benschop heeft benoemd tot hulp-prediker, cand. J. W. Smit, van Bennebroek.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Harderwijk der Gereformeerde Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd den heer M. v. d. Bosch, van Harderwijk, en hem met algemeene stemmen toegelaten, te staan naar den Dienst des Woords en der Sacramenten. Cand. v. d. Bosch is bereid een eventueel beroep in overweging te nemen en de Kerken te dienen. Zijn adres is: Stationslaan 128, Harderwijk.

— Cand. F. Colenbrander, hulppred. bij de Geref. Kerk te Arnhem, stelt zich met ingang van 21 Januari a.s. weer beroepbaar. Zijn adres is: Prümclaan 38a, Arnhem.

„GEREFORMEERDE KERKEN IN HERST. VERBAND“.

Aangenomen naar:

Andijk: Cand. K. H. Kroon, hulppred. te Leiden.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Moercapele: B. van Neerbof te Vlaardingen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Annerven: Joh. Aalbers te Woltersum. Drogelham (toez.): H. Wicherson, oud-Am. pred. te Amersfoort (verb. ber.). Hellum: D. J. Politiek te Ferwerd.

Bedankt voor:

Brielle: C. G. H. Blok te Westmaas. De Cocksdorp (toez.): Cand. J. W. v. d. Meene, hulppred. te IJmuiden. Warhuizen (Gr.): IJ. B. Kalma te Beetsterzwaag.

Intrede te:

Aagtekerke: Cand. J. G. Panhuise. Tekst: 2 Cor. 4: 5. Leidschendam: D. M. Vermet. Tekst: Rom. 15: 29. Vreeswijk: N. Warmolts. Tekst: Ez. 3: 17.

Afscheid van:

Amsterdam: K. J. Bähr. Tekst: Joh. 18: 36 en 37. Wagenborgen: Cand. W. B. Bergsma. Tekst: Joh. 10: 11.

Overleden:

J. F. L. Boonacker te Leiden, emer.-pred., 84 jaar.